

Direktoratet for e-helse

15.06.2022

Vår ref. Sine Emborg Tolfsen

Deres ref. sak 22/219

Høring om prinsipper for bruk av markedet på e-helseområdet

NITO – Norges ingeniør- og Teknologorganisasjon, er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 97 000 medlemmer. NITOs medlemmer innen helse og helsenæringer arbeider i helseforetakene, statlig, kommunal og privat sektor. Våre medlemmer har viktige roller i innovativ utvikling av produkter, tjenester og teknologiske løsninger. Mange arbeider systematisk med kvalitetssystemer og internkontroll knyttet til medisinsk behandling av pasientene. Andre ingeniører og teknologer er med på å planlegge, bygge, drifte og vedlikeholde teknologi, bygningsmasse og teknisk utstyr.

Bruk av private leverandører er viktig for innovasjon, men dette må balanseres mot tilstrekkelig kompetanse om den offentlige virksomheten, og sektoren leveransen skal fungere i. Et prinsipp må være at offentlige virksomheter må ha tilstrekkelig kompetanse til å styre digitaliseringen og integrere de digitale løsningene i interne virksomhetsprosesser. NITO mener offentlige virksomheter må inneha tilstrekkelig kompetanse til å ivareta virksomhetenes behov knyttet til langsiktig styring, IKT-sikkerhet, analyse, utvikling, drift og myndighetsutøvelse. Videre bør offentlige kontrakter utformes i tid og omfang slik at de bidrar til å skape innovasjon og fremmer norsk IT-næring.

NITO har følgende innspill til prinsippene:

Prinsippene framstår mer som relativt uforpliktende råd fra et regionalt IKT-perspektiv. Prinsippene er så overordnet formulert at de først er nyttige hvis de operasjonaliseres. Slik må det nesten være hvis de skal treffe en hel sektor, og operasjonaliseringen må bli nødvendigvis foretaksspesifikk. Men, et foretak som har kapasitet og kompetanse til å operasjonalisere disse prinsippene trenger ikke nødvendigvis prinsippene. Dermed blir prinsippene mer å lese som en instruks til virksomhetene enn som råd man kan bruke til å gjøre en bedre jobb.

Sourcingstrategi og næringsutvikling

NITO ønsker at norsk helse- og omsorgstjeneste skal være en attraktiv utviklingspartner for norsk og internasjonalt næringsliv. Samtidig er det viktig å være klar over forskjellen i behov og oppbygning av et statlig eid sykehus og en privat bedrift. Det er viktig å sikre gode anbudsprosesser som kan bidra til å forbedre helsetjenestene som ytes av sykehusene. NITO er opptatt av at konkurranseutsettingen ikke bør svekke fagmiljøene i sykehusene og hindre innovasjon i det offentlige. I tillegg mener NITO at opphavsrettighetene til innovative løsninger må bli klarere for at næringslivet og helsesektoren skal samarbeide bedre.

De fire regionale helseforetakene har alle svært store IT-miljøer, og intern utvikling og drift utføres i stor skala. Det må vurderes om disse i enda større grad skal pålegges å samarbeide om felles løsninger både internt og med andre offentlige IT-miljøer for å levere løsninger. I tillegg til om det er en like god løsning som å kjøpe tjenester fra leverandører med begrenset kompetanse på norsk offentlig sektor.

NITOs medlemmer har sammen med andre yrkesgrupper i hele helsesektoren bidratt og vært viktige for forskning og utvikling. Medisinsk teknisk personell har en avgjørende rolle sammen med leverandører for å sikre tilgang til velfungerende instrumenter og utstyr i laboratoriene. Det er derfor viktig å fortsette samarbeidet med leverandørenes utviklingsavdelinger.

Tillitsvalgt innen spesialisthelsetjenesten har gitt innspill om at det er mange gode og velfungerende samarbeidsarenaer mellom det private leverandørmarkedet og e-helseområdene. Dårlig og utydelig kommunikasjon fører imidlertid gjerne til dårlig samarbeid og vice versa. Når det fungerer godt er det som oftest på grunn av at det er god forståelse og kompetanse på begge sider i om behov og muligheter. Da oppnås de beste løsningene og det er gjensidig nytte av samarbeidet. Samtidig må forskjellen mellom private leverandører, som lever av profitt, og det offentlige, som får sine bevilgninger og styringssignaler fra regjering og Storting ikke undervurderes. Både kultur og målbilde er svært forskjellige og ofte motstridende.

NITO mener det må legges til rette for større samarbeid mellom kommunehelsetjenesten, næringslivet og spesialisthelsetjenesten. Kommunene må bygge opp større fagmiljøer for innovasjon og dele informasjon om sine gjennomførte piloter med andre kommuner, som de også kan samarbeide om løsninger med.

Samspillsnormer

Høringsnotatet beskriver en situasjon der helseansatte er svært utrygge i møtet med leverandører; hva har de lov å gjøre og si, hvem har de lov å snakke med og når. NITO mener innkjøperkompetansen må økes både formelt og gjennom tett samarbeid mellom tekniske og merkantile innkjøpsressurser. Offentlige anskaffelser er kompliserte, krevende og stiller store krav ikke bare til fagkompetanse, men også til anskaffelsesområdet.

IKT-sikkerhet

IKT-sikkerhet er sentralt ved bruk av private leverandører i helse- og omsorgstjenesten, men sensitive data nevnes ikke i prinsippene. Det mener NITO er svært uheldig. Sensitive personopplysninger innen helse gjør området ekstra krevende å outsource innen, både for organisasjonen som outsourcer og for leverandøren. Sikkerhetskravene kan gå på tvers av store IT-leverandørenes vanlige løsninger når det gjelder hvilke data som er sensitive, hvem som skal ha tilgang til dem, hvor de skal og kan de lagres, og hvordan skal de overføres. Samtidig er kompetansen innen området svært variabel utenfor offentlig sektor.

I den foreslåtte sourcingstrategi står det at *"Det offentlige skal i utgangspunktet ikke gjøre selv det som markedet kan gjøre bedre og mer effektivt."* Så lenge noe presenteres som et råd og rettes mot en organisasjon som har selvstendig evne til å operasjonalisere og tolke rådet vil det skje en selvstendig og fagmessig tolkning av hva det betyr at noe gjøres bedre eller mer effektivt. Når en organisasjon uten denne evnen behandler det som en instruks vil enten denne tolkningen utebli eller den gjøres basert på manglende kompetanse. I relasjon til sensitive persondata betyr fraværet av en

operasjonalisert definisjon av "bedre og mer effektivt" en fare for at "passe på forsvarlig behandling av sensitive persondata" ikke trumfer alle andre kriterier for bedre-het og effektivitet. Operasjonalisering av "bedre og mer effektivt" for en organisasjon som arbeider med komplekse systemer med sensitive data vil bli tolket feil hvis ikke alle kompetanseområder kobles til en organisatorisk tverrfaglighet, som kan gi en meningsfull og god tolkning innenfor hvert spesifikt anvendelsesområde.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Audun Bøhn
Konstituert generalsekretær